

DUCHOWOŚĆ ŚWIECKIEGO INSTYTUTU KARMELITAŃSKIEGO „ELIENUM”

Streszczenie

Celem rozprawy zatytułowanej „Duchowość Świeckiego Instytutu Karmelitańskiego «Elanium»” było ukazanie bogactwa duchowości jednego ze świeckich instytutów życia konsekrowanego, który powstał od początku tworzenia się tej nowej formy powołania w kościele polskim. Odpowiadając na potrzeby współczesnego świata, odrzucającego wartości ewangeliczne, podcinającego swoje korzenie chrześcijańskie, instytuty są świadectwem, że można łączyć życie w pełni świeckie ze wskazaniami Ewangelii bez uszczerbku zarówno dla zachowania stanu świeckiego, jak i ideałów radykalizmu ewangelicznego. Jedno i drugie uzupełniają się, tworząc bogactwo formy przyczyniającej się do odnowy Kościoła i świata. Charyzmat Instytutu „Elanium”, który łączy ideał życia kontemplacyjnego z codzienną aktywnością, ułatwia realizację tej drogi.

Ojcowie Założyciele pragnęli podzielić się duchowością Karmelu z osobami świeckimi poszukującymi samotności i wyciszenia w świecie pełnym napięć i hałasu. Przy ich współpracy rozpoczęli oni wdrażać charyzmat bogomyślno-apostolski w ramach życia konsekrowanego w świecie, korzystając z drogi, którą otworzył Kościół po ogłoszeniu przez papieża Piusa XII (2 lutego 1947 r.) konstytucji apostolskiej *Provida Mater Ecclesia*.

Problem badawczy dysertacji dotyczy więc duchowości konkretnego instytutu – Świeckiego Instytutu Karmelitańskiego „Elanium”. Osoby żyjące według tej formy życia konsekrowanego, składając profesję rad ewangelicznych, realizują swoje powołanie w życiu rodzinnym (jeśli mieszkają np. razem z rodzicami), zawodowym i społecznym, zachowując dyskrecję w kwestii ślubowanych rad ewangelicznych. Włączeni w świat ontologicznie, nie opuszczają go, tylko uświęcają, niejako od środka, próbują zmieniać historię i rzeczywistość według myśli Bożej. Rady ewangeliczne są dla nich środkiem do zdobycia pełniejszej wolności i bycia znakiem sprzeciwu wobec prądów współczesnego świata: konsumpcjonizmu i materializmu, hedonizmu (uważającego przyjemność za najwyższe dobro i cel swojego życia), szerzącej się swawoli, depreczającej prawa bezbronnych i najsłabszych, przejawiającej się

w zachowaniach (reakcjach) agresywnych. W zsekularyzowanym świecie tworzą pole do dialogu, wychodzą z miłością Boga do zagubionych w chaosie ludzi. Celem dysertacji było ukazanie duchowości Instytutu, który przez połączenie kontemplacji i apostołstwa wskazuje, że życie ma być nieustanną modlitwą wypływającą z kontemplacji i do niej prowadzącą. Kontemplacja jest jak oddech. Bez niej życie słabnie, a nawet umiera.

Do realizacji zagadnienia posłużył zebrany materiał źródłowy: materiały historyczne dotyczące tworzenia się Instytutu, materiały formacyjne, zawierające rady i wskazówki współzałożyciela Instytutu o. Cherubina Piekonia, konstytucje Świeckiego Karmelitańskiego Instytutu „Elianium”, dokumenty Kościoła dotyczące instytutów świeckich, a także źródła duchowości Karmelu.

Do osiągnięcia celu pracy wykorzystano metodę analityczno-syntetyczną oraz historyczną. Przedstawiona rozprawa ma strukturę monografii, w której opracowaniu zastosowano wskazania z zakresu metodologii teologii duchowości. Autorka pracy rozpoczęła wypełnianie postawionych sobie zadań od analizy archiwaliów i materiałów formacyjnych. Podstawowym kierunkiem była synteza materiału badawczego (zwłaszcza dokumentów archiwalnych) oraz ich analityczne odniesienie do duchowości instytutu „Elianium”. Bogaty materiał źródłowy został skonfrontowany z tekstami Pisma Świętego i dokumentami Kościoła dotyczącymi instytutów świeckich. Elementy duchowości Instytutu „Elianium” skonfrontowano również z poglądami autorów współczesnych monografii poświęconych zagadnieniu świeckich instytutów życia konsekrowanego.

Strukturę pracy tworzy pięć rozdziałów poprzedzonych wstępem. Pierwszy rozdział ukazuje genezę i historię powstawania instytutu. Rozdział ten przedstawia pewne elementy duchowości Ojców Założycieli, odpowiedzialnych za tworzenie nowej wspólnoty instytutowej i jej wpływ na kształt duchowości „Elianium”. Ta część monografii analizuje też uwarunkowania zewnętrzne, które wpływały na rozwój instytutu – kontekst historyczny, klimat społeczno-polityczny ówczesnej Polski, w którym powstawał polski instytut świecki pod wezwaniem św. Proroka Eliasza, dynamiczny rozwój procedur prawno-kościelnych (a więc kontekst eklezjalny), które doprowadziły do agregacji Instytutu „Elianium” do Zakonu Karmelitów Bosych. Historia powstawania „Elianium” ukazuje jego „karmelitańskie korzenie” – zakorzenie w Tradycji i charyzmacie Karmelu.

Drugi rozdział przedstawia w sposób analityczno-syntetyczny konstytutywne podstawy instytutu „Elianium”. Centralne miejsce w życiu członkiń Instytutu zajmuje Słowo Boże – tak jak naucza Sobór i posoborowe dokumenty Kościoła. U źródeł powołania i życia konsekrowanego stoi zatem przyjęcie słowa Bożego i pozwolenie, aby przemieniło życie

tego, kto je zgłębia, na wzór Jezusa Chrystusa. Do podstaw konstytutywnych Instytutu „Elianium” należy duchowość karmelitańska, w której, jak wykazała analiza archiwaliów, Instytut jest osadzony jednoznacznie; zakorzenienie w słowie Bożym; z relacji ze Słowem Bożym rodzi się wymiar kontemplacyjno-czynny życia konsekrowanego oraz diakonia w apostołstwie – codzienne świadectwo życia.

Rozdział trzeci prezentuje specyfikę duchową karmelitańskiego instytutu. Instytut, którego pierwotną przyczyną i inspiracją jest Duch Święty, pragnie swoją konsekrację przeżywać nie tylko na wzór Maryi, ale z Maryją. Członkinie zawierają Jej swoje powołanie, pogłębiając ducha maryjnego na co dzień. Żyjąc w świecie, w ramach instytutu życia konsekrowanego, pragną realizować drogę radykalizmu ewangelicznego poprzez śluby rad ewangelicznych. Radykalizm życia członkiń jest rozszerzony o przyrzeczenie pokory i cichości. Specyfikę duchową stanowi również życie świeckie, które jest niejako terenem apostołstwa członkiń. Zachowując świecki styl życia, dążą one do zjednoczenia z Bogiem, przemieniając oblicze świata swoją obecnością. Analiza doprowadziła do wniosku, że konsekracja nie oznacza w żaden sposób oddzielenia od stanu świeckiego czy jego jakiegokolwiek modyfikacji. Konsekracja w świecie jest wręcz wyrażeniem w Kościele woli zaangażowania świeckich, którzy pragną być w świecie i w służbie świata, wykorzystując i rozwijając własne dary i zdolności. Przez śluby zobowiązują się do tego wobec Boga, Kościoła i ludzi. Można pokusić się nawet o stwierdzenie, że konsekracja osób świeckich czyni to zobowiązanie bardziej rygorystycznym i trwałym. Świeckość konsekrowana polega na nierozdzielным połączeniu dwóch elementów: konsekracji radami ewangelicznymi i świeckości.

Rozdział czwarty po analizie archiwaliów krótko nakreśla charyzmat Świeckiego Instytutu Karmelitańskiego pod wezwaniem św. Proroka Eliasza. Realizacja charyzmatu „Elianium” dokonuje się na płaszczyźnie wewnętrznej, tzn. wewnątrz wspólnoty, i zewnętrznej, obejmującej wkład członkiń w życie Kościoła, a konkretnie jego lokalnych wspólnot, pośród których żyją. Sposoby realizacji charyzmatu wspólnoty instytutowej określają ściśle jej konstytucje. Na pytanie, jak powinien żyć współczesny naśladowca proroka Eliasza, na kartach rozprawy można znaleźć odpowiedź w ukazaniu postawy Eliasza, który głosił prawdę, przeciwstawiał się zachowaniom idolatrycznym, małoduszności, prowokował do zmiany życia, by realizować wolę Bożą, ukazywał szersze perspektywy w Bożej chwale. W tym duchu także naśladują go członkinie wspólnoty. To, co charakteryzowało życie Eliasza, to bogomyślność. Ona też jako cecha charakterystyczna charyzmatu eliańskiego polega na takim życiu wewnętrznym członkiń Instytutu, które

proceeds to a constant memory of the presence of God and the fulfillment of everything for His glory. We in the contemporary world strive to be prophets of hope, encouraging the overcoming of pessimism, constant complaining, dissatisfaction and passivity in Christian life. Hope has the power to „wake up from the sofa”, to which Pope Francis (during the World Day of Youth in July 2016) calls us with love for those in need. The prophet becomes a sign of God's love for man. He does not come to the world to spend his life comfortably, or to vegetate. He comes to leave a lasting trace of God, to serve.

The offering of God in the Church through the profession of the evangelical counsels in the world is done through formation. The fifth chapter of the work analyzes it partially. The Carmelite Institute „Elia” attaches great importance to formation at all its stages, also to permanent formation. The gift of vocation to life consecrated in the world requires from members a sharing with God throughout life. Formation leads to a life of charisma of the Institute and to the ever more perfect realization of its mission. It includes the acquisition of theoretical knowledge, but also the skills of applying it in daily life. Its task is to care for the development of the spiritual life of members, but also to prepare them for life in the world, so that they may make choices in accordance with the will of God, and the application of different forms of apostolate in accordance with the Carmelite spirit. Constant contact with the community ensures the realization of the Constitutions. Formation supports the development of responsibility for oneself, for the Church, and for the world.

The subject of the dissertation opens the way to further research concerning the charisma of the Institute „Elia” in the realities of the contemporary world. The author believes that the need for research in the area of spirituality of the Institute is justified, because the members themselves want to have a holistic vision of their spiritual formation, and there is today a noticeable interest in charismatic apostles among the young, who want, while living in the world, to realize the evangelical path of contemplation and action.

The analytical-synthetic work led to the conclusion that the activity of „Elia” is not a dualistic contradiction between matter and spirit. Members of the Institute do not despise the world, they love it, they do not fear it, they see in it the work of the Creator, the gift and the task for man. God has endowed us with everything that the world is, so that we may live in it, enjoy it, build our earthly home, cooperating with the Creator, and admiring the masterpiece of God Himself, offering Him praise. But the world is also a space of temptation. His original perfect beauty was marred by sin. In this tension lives every man, and therefore the members who form the family „Elia”. However, they create for themselves a space, in particular through

codzienną modlitwę wewnętrzną, która jest związana z charyzmatem Instytutu, a oddając się kontemplacji, wzrastają w cnotach. Spotykając się z Miłością doskonałą, napełniają się miłością, aby służyć, by być gotowymi na wzór Chrystusa oddać życie, poprzez obumieranie egoizmu i małoduszności, a pozwalając „rozkwitnąć” miłości, by uświęcać świat poprzez swoją obecność i świadectwo, żyjąc w obecności Boga.

SPIRITUALITY OF THE SECULAR CARMELITE INSTITUTE “ELIANUM”

Abstract

The dissertation entitled “Spirituality of the Secular Carmelite Institute ‘Elianium’” aims to reveal the rich spirituality of one of secular institutes of consecrated life – established at the time when this new form of vocation was beginning to take shape in the Polish Church. Responding to the needs of the modern world, a world that rejects the values of the Gospel and undermines its Christian roots, institutes of consecrated life bear witness to the fact that it is possible to combine an entirely secular life with the guidance of the Gospel without detriment to either the lay status or the ideals of evangelical radicalism. Here, the two spheres complement each other, giving rise to a richness of form that contributes to the renewal of the Church and the world. By bringing together the ideals of contemplative life and day-to-day activities, the charism of the “Elianium” makes it easier to follow this path.

The Founding Fathers wished to share the Carmelite spirituality with lay people searching for solitude and peace of mind in a world full of stress and noise. Working together, they began to introduce the contemplative-apostolic charism as part of consecrated life in the world, taking advantage of the path that the Church opened after the promulgation of the Apostolic Constitution *Provida Mater Ecclesia* by Pope Pius XII on 2 February 1947.

The research problem addressed in this dissertation is the spirituality of a specific institute: the Secular Carmelite Institute “Elianium”. Through their profession of the evangelical counsels, those who follow this path of consecrated life fulfil their vocation in their family lives (if they live, for example, with their parents) and professional and social lives while remaining discreet about the counsels they have vowed to abide by. Being connected to the world ontologically, they do not stay away from it, but rather sanctify it as if

from within, working to change history and reality in accordance with God's will. For them, the evangelical counsels are a means of achieving greater freedom and becoming a sign of opposition to the trends of the modern world: consumerism and materialism, hedonism (i.e. the belief that pleasure is the ultimate good and purpose in life) and the ever-spreading wilfulness that tramples on the rights of the defenceless and the most vulnerable, manifesting itself in aggressive behaviour (reactions). In the secularised world, they create a space for dialogue, reaching out with God's love to those lost in the chaos. This dissertation aims to portray the spirituality of the Institute as an organisation which – by bringing together contemplation and apostolic activity – demonstrates that life should be a constant prayer that flows from and leads to contemplation. Contemplation is like breathing: without it, life diminishes or even fades away.

In my exploration of this subject, I relied on a collection of various sources: historical materials on the establishment of the Institute; formational materials containing advice and guidance from the founder of the Institute, Father Cherubin Pikoń; constitutions of the Secular Carmelite Institute "Elanium"; documents of the Church on secular institutes; and the sources of Carmelite spirituality.

The analytical-synthetical method and the historical method were used to achieve the goals stated in this paper. The dissertation is structured as a monograph and relies on methodological guidance of the theory of spirituality. The author began the pursuit of her research goals by analysing archival and formational materials, the main objective being to synthesise the research material (especially archival documents) and to relate it analytically to the spirituality of the "Elanium". The rich source material was juxtaposed with texts from the Holy Bible and documents of the Church on secular institutes. Furthermore, elements of the spirituality of the "Elanium" were juxtaposed with the views expressed by authors of contemporary monographs on secular institutes of consecrated life.

The dissertation is structured into five chapters preceded by an introduction. The first chapter explores the genesis and history of the foundation of the Institute. It presents certain aspects of the spirituality of the Founding Fathers, who were responsible for building the Institute's new community, and examines how it shaped the spirituality of the "Elanium". This part of the monograph also analyses the external considerations that affected the development of the Institute – the historical context, the socio-political climate in Poland at the time when the Polish secular institute dedicated to the Holy Prophet Elijah was being established and the rapid development of the Church law procedures (and thus the ecclesial context) that led to the aggregation of the "Elanium" to the Discalced Carmelite Order. The

history of the foundation of the “Elianus” reveals the Institute’s “Carmelite roots” as an institution deeply rooted in the Tradition and the Carmelite charism.

Chapter two offers an analytical-synthetical approach to the constitutive foundations of the “Elianus”. As taught by the Council and the post-Conciliar documents of the Church, the Word of God occupies a central place in the lives of the Institute’s female members. Therefore, vocation and consecrated life stem from accepting God’s Word and allowing it to transform the life of a person who is exploring it – after the manner of Jesus Christ. The constitutive foundations of the “Elianus” include the Carmelite spirituality in which the Institute is firmly grounded (as evidenced by the author’s analysis of archival documents) and the rooting in the Word of God. From this relationship with the Word of God comes the contemplative-active dimension of consecrated life and the diakonia of the apostolate – the daily testimony of life.

Chapter three explores the unique spiritual characteristics of the Carmelite Institute. The Institute, whose original reason for existence and inspiration is the Holy Spirit, wishes to live its consecration not only after the example of the Virgin Mary, but also with the Virgin Mary. The members submit their vocations to Her, deepening the Marian spirit on a day-to-day basis. Living in the world as part of an institute of consecrated life, they desire to follow the path of evangelical radicalism by vowing to observe the evangelical counsels; adding to the radicalism of the members’ lives are the vows of humility and quietude. Another aspect of spirituality is secular life, which is in a way the venue of the members’ apostolate. While living a secular lifestyle, they strive to become one with God by transforming the face of the world with their presence. The author’s analysis led to the conclusion that consecration does not in any respect entail separation from or modification of the lay state. Consecration is an expression of the willingness to become involved in the Church on the part of lay people who wish to live in the world and serve it by taking advantage of and developing their own gifts and abilities. Through their vows, they make their pledge towards God, towards the Church and towards other people. One might even venture to say that the consecration of lay people makes this pledge more rigorous and permanent. Consecrated laity consists in the inseparable combination of two elements: consecration through the evangelical counsels and laity.

The analysis of archival materials is followed by chapter four, which outlines the charism of the Secular Carmelite Institute of the Holy Prophet Elijah. The charism of the “Elianus” is fulfilled both internally, within the community, and externally through the members’ contribution to the life of the Church, and specifically to the life of the local Church communities in which the Institute’s members live. The manner in which the charism of the

Institute's community is fulfilled is strictly governed by its constitutions. As regards the question of how a modern-day follower of the prophet Elijah should live his or her life, the answer can be found on the pages of this dissertation in the portrayal of Elijah, who preached the truth, opposed idolatrous behaviour and pettiness, inspired others to change their lives to fulfil God's will and revealed broader perspectives in the Divine glory. In this spirit, the women of the community also follow in the prophet's footsteps. The defining feature of Elijah's life was contemplation of God. Such contemplation – so characteristic of the charism of Elijah's followers – consists in the constant awareness of God's presence and in the doing of all deeds for His glory in the internal lives of the members of the Institute. In the modern world, the members also strive to be prophetesses of hope – a hope that encourages one to overcome pessimism, the constant propensity to complain and the dissatisfaction and passivity in Christian life. This hope is meant to encourage one to “get off the couch” as Pope Francis told us (during the World Youth Day in July 2016), to reach out with love to those in need. A prophet becomes a sign of God's love for man: a person who has not come into the world to have a comfortable life or to vegetate, but rather to leave a lasting mark of God, to serve.

The act of giving oneself away to God in the Church through the profession of the evangelical counsels in the world takes place through formation, which is analysed in part in chapter five. The Secular Carmelite Institute “Elianus” attaches great significance to formation at all its stages, which also includes permanent formation. The gift of vocation to consecrated life in the world demands that the members work together with God throughout their lives. Formation leads to a life permeated by the charism of the Institute and to an ever-more-perfect fulfilment of its mission. It involves acquiring both theoretical knowledge and the ability to put that knowledge into practice in everyday life. The goal of formation is to foster the development of the members' theological lives, but it also prepares them to live in the world and make choices that conform to God's will; it teaches them to apply different forms of apostolic activity in line with the Carmelite spirit. Staying in contact with the community at all times helps ensure adherence to the provisions of the constitutions. In addition, formation supports the development of accountability for oneself, for the Church and for the world at large.

By examining the subject in question, the dissertation paves the way for further research on the charism of the “Elianus” in relation to the reality of the modern world. In the author's view, there exists a valid need for a study of the Institute's spirituality, since the members themselves wish to gain a comprehensive view of their spiritual formation; there is

also a noticeable interest today in apostolic charisms among young people who desire to follow the evangelical path of contemplation and action while living in the world.

The analytic-synthetic research led the author to conclude that the outward activity of the “Eliaum” is not a dualistic contradiction between matter and spirit. The members of the Institute do not scorn the world, but rather love it; they are not afraid of the world and see it as the work of the Maker, a gift and a task for man. God has given us all the things that constitute the world so that we can live in it, enjoy it and build our earthly home, working hand in hand with the Maker, and so that we can give praise to God Himself as we admire His masterpiece. And yet, the world is also a place of temptation whose original, perfect beauty became corrupted by sin. Every human person lives in this state of tension, and this is also true of those who make up the “Eliaum” family. The latter, however, are building a safe haven for themselves through a variety of activities, such as the daily internal prayer inherent in the charism of the Institute, and by devoting themselves to contemplation, they grow in virtue. By encountering the perfect Charity, they fill themselves with love so that they can serve, so that they are ready to give their lives away as Christ did by rooting out egoism and pettiness and letting love “blossom”, and so that they can sanctify the world through their presence and testimony by living in the presence of God.